

POLITIIKAN JA VIIHTEEN KOHTAUSPISTEESSÄ

**Liesbet van Zoonen: ENTERTAINING
THE CITIZEN. WHEN POLITICS AND
POPULAR CULTURE CONVERGE.
Lanham: Rowman & Littlefield 2005.
181 s.**

Voiko politiikan ja viihteen yhdistää? Voiko kansalaisuus olla viihdyttävää? Liesbet van Zoonen julistaa kirjansa esipuheessa haluavansa herättää aiheesta keskustelua. Van Zoonen on pettynyt tapaan, jolla viihde ja viihhteellisyys jätetään niin sanotusti omaan arvoonsa erityisesti politiikasta puhuttaessa. Viihde nähdään jopa vaarallisena kansalaisuudelle ja demokratialle. Muun muassa Neil Postman, Roderick Hart ja Thomas Meyer – vain muutaman esimerkin mainitakseni – esittävät van Zoonenin mielestä kärjistettyjä ja yksinkertaistettuja ajatuksia politiikan ja viihteen suhteesta.

Van Zoonenin (s. 2–3) mukaan politiikan erottaminen (ja eristäminen) muusta kulttuurista tekee kansalaisuuden ylläpidon mahdottomaksi, koska kansalaiset seuraavat politiikkaa ja osallistuvat siihen nimenomaan vapaa-ajallaan. Poliitiikan täytyy kyetä kilpailemaan muiden vapaa-ajanviihtotapojen kanssa ja nivoutua osaksi ihmisten arkea. Viihde ja viihhteellisyys tarkoittavat tässä siis paljon muutakin kuin televisiota. Keskittyminen pelkkään television kritisointiin on yksi median tutkimuksessa toistuvista piirteistä, joka saa van Zoonenin näkemään punaista. Populaarikulttuurin jatkuva mollaaminen toimii osaltaan myös eliitin valtaa ylläpitävänä tekijänä.

Kirjan pohjimmaisena kysymyksenä on se, miten ihmiset saataisiin ak-

tivoitua poliittiseen keskusteluun tai toimintaan viihteen ja politiikan kohtauspisteessä esiin nousevien ilmiöiden ja artikulaatioiden avulla. Ajatuksena on siis myös politiikan kentän laajentaminen eliitin puuhastelusta koko kansan ulottuville.

Kirjan antoisinta antia on luku neljä, jossa van Zoonen pohtii fanien aktiivisuutta ja sitä, miten fanien toiminta on verrattavissa aktiiviseen kansalaisuuteen. Tietyn poliitikon kannattaminen ja hänen puolestaan puhuminen ei ole täysin erilaista kuin esimerkiksi näyttelijän ihailu. Van Zoonenin mukaan molemmat perustuvat sekä järkisyihin että tunnepitoisiin syihin. Faniuteen liittyy usein keskittyminen henkilöihin. Luvuissa viisi ja kuusi van Zoonen pohtiikin sitä, miten näiden piirteiden lisääntymisen politiikassa voisi nähdä mahdollisuutena sille, että kansalaiset alkaisivat fanien tapaan aktiivisestikeskustellakeskenään. Poliitiikan henkilöitymisen ei välttämättä tarvitse johtaa henkilöpalvontaan tai asiakysymysten unohtumiseen.

Mielenkiintoinen on myös kahdeksas luku, jossa van Zoonen analysoi fanien keskusteluja fiktiivisistä poliitikoista, kuten tv-sarjojen *24* ja *West Wing* presidenteistä. Van Zoonen näkee kansalaisuuden potentiaalia siinä, miten fiktiivisten presidenttien teot ja sanat saavat fanit vertaamaan niitä todellisuuden tapahtumiin ja todellisten presidenttien sanoihin ja tekoihin. Vaikka van Zoonenin analyysi karkaa paikoin sivupoluille, on hänen huomionsa merkittävä: tv-sarjan fanit voivat käsitellä poliittisia kysymyksiä keskenään keskustellessaan. Van Zoonen (s. 139) tosin huomauttaa, että tällaisessa keskustelussa harvoin käsitellään varsinaisia päivänpoliittisia aiheita, vaan keskustelua käydään yleisemmällä tasolla. Näin viihde voi kuitenkin toimia kansalaisena toimimisen aktivoivana tekijänä.

Van Zoonenin kirja on valitettavasti rakenteeltaan hieman hajanainen. Varsinkin alkupuolen luvut tuntuvat toisistaan irrallisilta. Kirjan ongelmaksi nousee myös ajoittainen sivupoluille eksyminen. Van Zoonen kyllä erittelee tarkkanäköisesti politiikan ja viihteen kosketuspintoja, mutta jää monessa kohtaa kuvailun tasolle. Näin etenkin luvussa populaarimusiikin ja politiikan yhtymäkohdista, joka tuntuu historialliselta katsaukselta eri artistien yhteistyöstä (tai yhteistyön puutteesta) poliitikkojen kanssa. Myös erittely siitä, miten media jatkuvasti käyttää saippuaoppera-metaforia kuvaillessaan politiikkaa, jää esimerkkien esittelyksi.

Van Zoonen tulee melko nopeasti siihen tulokseen (s. 51), että tavat, joilla saippuaopperoiden ja populaarimusiikin tapauksissa viihde ja politiikka kohtaavat määräytyvät modernistisen poliittisen diskurssin ehdoilla. Poliitikko saattaa esimerkiksi vaalien aikaan käyttää populaarimusiikkia keinona aktivoida nuoria äänestäjiä, mutta unohtaa nuo samaiset nuoret ja heidän potentiaalisuutensa kansalaisina heti vaalien jälkeen. Näissä tapauksissa viihteen ja politiikan kohtauspinta van Zoonenin mukaan vahvistaa viihteen ja politiikan erottelua, jossa politiikka loppujen lopuksi rajoittuu eliitin norsunluutornissaan harjoittamaan politiikkaan. Näissä kahdessa luvussa on vaikeaa pysyä mukana van Zoonenin perusteluissa enkä etenkään saippuaopperaesimerkin kohdalla ymmärrä sitä, miten saippuaopperassa piilee potentiaalia kansalaisten aktivoimiseen.

Van Zoonenin kirja on kuitenkin kokonaisuutena mielenkiintoinen pelin avaus, jopa haaste tulevalle tutkimukselle. Kiteytettynä van Zoonenin ajatus on se, ettei politiikan viihteellistymisestä tai esimerkiksi televi-

sion kasvavasta roolista poliittisen esiintymisen määrittäjänä kannata ainoastaan valittaa ja haikailla menneiden aikojen perään. Tilanne on se mikä on. Menneitä ei voi muuttaa eikä television keksimistä perua. Valittamisen sijaan on alettava pohtia, mitä positiivista politiikan ja viihteen yhtymäkohdissa voisi nähdä. Van Zoonen muistaa myös huomauttaa, ettei kaikkia populaarikulttuurin muotoja kannata ylistää eikä ainaakaan sotkea politiikkaan.

Tässä kirjassa ei esitetä vastauksia siihen, miten kansalaisuutta voisi viihteen keinoin aktivoida. Van Zoonenin kysymys on kuitenkin paikallaan. Toivottavasti hän tai joku muu jatkaa sen pohtimista.

AINO RUIKKA